

Izdavatelj in odgovorni urednik:
JAKOB DIMNIK,
učitelj na II. mestni šoli v Ljubljani.

Št. 24. Ljubljana, 16. grudna 1897. XXXVII. leto.

Vsebina: Odprto pismo kranjskim učiteljicam. — Emilija Gusl: Kakšen pomen ima prostoročno risanje za vzgojo ženske mladine? — Fr. Orožen: Ustavoznanstvo. — Koncem leta. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica uredništva. — Listnica upravnštva. — Vabilo.

Geslo: „Ne nazaj, ne navzdol, ampak naprej in navzgor“.

Odprto pismo kranjskim učiteljicam.

Drage koleginja!

Dovolite blagovoljno, da Vam pové izkušen tovariš, kar misli o Vaši izjavi v slovenskih listih in o izboljšanju učiteljskih razmer na Kranjskem.

Prav imate, drage koleginja, da ste se javno oglasile ter izrazile svoje težnje; vedite pa, da potij, po katerih hočete doseči izboljšanje, ne more odobravati nobeden zaveden slovenski učitelj.

Kranjsko učiteljstvo ima ravno sedaj na čelu „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“ take stanovske može, da je lahko nanje ponosno. Da je to res, čutimo posebno tu in tam zunaj Kranjskega, kjer stojé na čelu učiteljskih društev ljudje, ki menda na svojem domu še črnila in peresa nimajo; ljudje, ki bodo najbrž preleni, da bi kranjske tovariše vsaj pametno posnemali. — In Ve, drage tovarišice, obračate hrbet takim stanovskim možem na Kranjskem, na katere gleda zaupno in ponosno vsak zaveden slovenski učitelj! Prva Vaša pot bi bila moralna biti do „Učiteljskega Tovariša“ in „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“. Prepričan sem, da bi Vaši tovariši Vas ne bili zavrnili, ako bi bile v njih družbi primerno nastopile s svojimi željami

in težnjami. Imele ste tudi odprto pot do „Slovenke“, katero ste sicer do sedaj skoraj pozabile, a kateri na čelu stoji naša vrla tovarišica. — „Slovenka“ sicer ne more biti na Vas Bog ve kako ponosna, ker se zanjo premalo zmenite, a Vašo izjavo bi bila vendar sprejela. — Ve se zatekate k svojim stanovskim nasprotnikom, ki učiteljstvo samo toliko cenijo, kolikor bi se dalo izkoristiti za dobremu ljudskemu šolstvu nasprotne namenel! Pustite take poti, ki nič ne prinesejo, marveč samo odnesejo! Skrbite najprej za stanovsko organizacijo in stanovski napredek! Vedite dobro, da izboljšanje razmer učiteljic je nam učiteljem skoraj ravno tako na srcu, kakor Vam učiteljicam; saj imamó mi učitelji hčere, katere so ali bodo ljudske učiteljice. Ravno nam učiteljem je mnogo več na tem, nego drugim stanovom, da se ne samo plače učiteljev, ampak tudi plače učiteljic primerno zboljšajo. Kako morete nas učitelje sumničiti, kakor bi bili Vašim opravičenim težnjam nasprotni? Mi Vam privoščimo, naj bi stanovsko tako dobro izhajale kakor mi. S tem vršimo najvišjo zapoved ljubezni do bližnjega; ako bi pa Ve, drage koleginje, mislile, da morete — kot samice — dobivati tako plačo, kakor učitelj s kakimi šestimi, osmimi, desetimi ali še več otroci, z ženo in posli, temu bi pa morali ne samo mi učitelji, ampak vsak pametni in nepristranski človek kar najodločneje oporekati.

Mislite si na jedni šoli nadučitelja in učiteljico istih službenih let. Učiteljica je sama, ker se ne more omožiti; nadučitelj je oženjen in ima tri, štiri ali še več otrok, katere mora ali bode moral izučiti. Nadučitelj in učiteljica imata oba jednako plačo. — Učiteljica lahko igra vlogo dame, nadučitelj, ki deli svojo plačo z družino, pa vlogo siromaka. Kakošno spoštovanje bi imela taka učiteljica v blagostanju do svojega voditelja v uboštvu?

Razumimo se tedaj dobro. Mi učitelji želimo Vam učiteljicam, naj bi živele v blagostanju; nočemo pa poleg Vas igrati vloge na nižji stopinji človeške družbe. — Dalje želimo, naj bi se Ve tovarišice v svojih stanovskih zadevah nikoli ne zatekale za pomoč, tolažbo in svēt k stanovskim nasprotnikom in da bi Ve ne bile nikoli zavora na vozu našega stanovskega napredka, ki bi delovala takrat, ko gre naš voz z veliko težavo navzgor. — Ako že morate imeti kateri „sport“, imejte ga v božjem imenu; ne sme pa biti tak, da bi ljudskemu šolstvu in napredku škodoval ali ga pomagal ovirati.

S kolegijalnim pozdravom vsem kranjskim učiteljicam ostajam

V P . . . . . na dan darovanja osivel slovenski učitelj.

Mar. Dev. 1897.

Dostavek uredništva: Da gre učiteljem kot družinskim očetom večja plača, govori prav jasno § 55. državnega šolskega zakona

z dne 14. vel. travna 1869. l., ki se glasi: „Najmanje prijemke, izpod katerih ne sme nobena šolska občina iti na nižje, je odmeriti tako, da učitelji niso primorani truditi se s postranskimi opravili (n. pr. z orgljanjem, instrukcijami i. t. d. — Uredn.), ampak da lahko vso svojo moč na svoj poklic obračajo, in da je učiteljem še tudi mogoče, svojo rodovino živiti primerno okolnostim dotičnega kraja“.

Da mora občina (pri nas dežela — Uredn.) prav tako skrbeti za učiteljevo rodovino, kakor za učitelja samega, govori zopet § 56. istega zakona, ki se glasi: „Vsi stalno nameščeni učitelji, ki imajo spričevalo učne vsposobljenosti, kakor tudi njih vdove in sirote imajo pravico do pokojnine . . .“

Pa tudi glede na delokrog zaslužijo učitelji večje plače. Ne maramo omenjati delovanja učiteljev za šolo izven šolskega časa, saj je znano vsakomur, kdor se le količkaj peča z razvojem našega ljudskega šolstva, da so vse pedagogiške, metodiške in didaktiške knjige, mladinske spise in šolske knjige, kar jih imamo Slovenci, spisali po večini učitelji, dočim imamo med učiteljicami le pičlo številce onih, ki delujejo na slovstvenem polju. Pa tudi v šoli predpisuje zakon učitelju večje in težavnejše delo, kakor pa učiteljici; § 15. deželnega šolskega zakona z dne 29. mal. travna 1873. l. pravi: „Za poučevanje dečkov, bodisi da so v posebnih razredih ali združeni z dekleti, smejo se ženske jemati le za prva štiri leta.“ Na jednorazrednicah učiteljice torej sploh poučevati ne morejo in ne smejo, na dvorazrednicah samo v 1. razredu, na trirazrednicah samo v 1. in 2. razredu i. t. d. Če bi torej učitelji napovedali „štrajk“, bi morali isti dan vse šole (izvzemši dekliske šole) zapreti. — Res je, da morajo učiteljice poučevati ženska ročna dela v razredih svojih kolegov, res je pa tudi, da morajo učitelji zato poučevati v razredih svojih kolegij telovadbo pri dečkih in da poučujejo učitelji v mnogih krajih v šolskih delarnah deška ročna dela. Prezreti se tudi ne sme, da učitelj vodi šolo, poučuje kmetijstvo, oskrbuje šolski vrt ter uči tudi v obrtni nadaljevalni šoli. Izven šolskega časa pa vadi cerkveno in narodno petje, deluje kot odbornik v raznih učiteljskih in narodnih društvih, pri požarnih brambah, kmetijskih podružnicah i. t. d. Vse to stane mnogo dela, mnogo truda in tudi mnogo denarja! In kot naroden učitelj se temu delu niti ogniti ne sme, sicer izgubi zaupanje narodovo. Od učiteljice se vsega tega ne zahteva. Vrh tega mora pa učitelj v počitnicah še k orožnim vajam, kar ga stane zopet mnogo novcev in še več trpljenja, učiteljica se pa zabava po letoviščih!

Najvažnejši argument, da so potrebni učitelji zdatnega izboljšanja plač, je pa **pomanjkanje učiteljev**, ki postaja leto za letom večje; lansko leto sta ostala samo dva izprašana kandidata v deželi, letos pa menda trije. Kam pridemo, če gre še par let tako dalje? Mož nam

manjka že dandanes, kaj bode šele črez čas, če nam bo manjkalo učiteljev, da bi jih vzgojevali! Saj je znana pedagogiška resnica, da može in možke značaje zamore vzgojevati le mož — značajan učitelj. In kakor učitelj ne razume vcepiti deklicam tistega nežnega čuta dobrosrčnosti, ljubeznjivosti i. t. d., ki mora dičiti vsako žensko, tako tudi učiteljica ne more vzgajati jeklenih možkih značajev. In gorje narodu, ki nima mož!

Toliko se nam je zdelo potrebno izpregovoriti v obrambo svojih kolegov — učiteljev, koje je koleginja „Janja“ prav po nepotrebnem napadla. Povdarjamo pa odkrito, kakor želimo mi in z nami vsi slovenski učitelji sebi in rodovini svoji toliko dohodhov, da bi lahko vsi stanu primerno živeli, tako privoščimo od srca vsi tudi vsaki koleginki, da se ji plača za toliko poviša, da bo tudi lahko stanu primerno živela. V tem smislu bo deloval naš list za kolege in kolegince! Tista koleginja torej, ki misli trezno in sodi nepristransko ter ima srce na pravem mestu za trpeče človeštvo — **tudi, če so učiteljevi otroci ali žena**, nas bo lahko razumela, mi bomo pa razumeli njo! Sloga jači, nesloga tlači!

Kakšen pomen ima prostoročno risanje za vzgojo ženske mladine?

(Poročala pri okr. učit. konf. za ljublj. šole dne 12. mal. srpana 1897. **Emilija Gusl.**)

(Dalje in konec.)

Veliko veljavo imajo dandanes pletene čipke. Koliko truda stane, preden se naredi le majhen košček teh čipk, more ceniti samo tisti, ki jih plete sam. Pletenim čipkam, kakor tudi drugim ročnim delom je podlaga vzorec. Res, da jih dobimo v tovarni in prodajalnici, a ti so navadno izdelani s strojem, torej ni moči, da bi bili natančni in brez pomot. Treba je tu ali tam poprave, in kako lahko to stori deklica, ki je vajena risanja. Tudi z zankanjem in vzenjem krasi ženstvo različno perilo, podlaga temu je tudi risanje, ker zdaj sestavi deklica z listi in cveticami cvetne kite in šopke, zdaj potrebuje kakšen monogram in ne bi mogla tega storiti, ko bi ne znala risati. Posebne važnosti je pa to za one deklice, ki stopijo v obrtne šole. Vsak se je že lahko prepričal, kako krasna dela se tam izdelujejo! Kakor slikar s čopičem, tako ženska s šivanko slika krasne podobe na različno blago. In to delo nima samo veljave za hišo, ampak tudi za hram božji! Res, trudapolna so taka dela, vendar najde mnogo žensk potrebnega zaslužka, da, celo vsakdanjega kruha. Poglejmo, koliko ubožnih družin se nahaja po svetu, katere preživi s svojo spretnostjo le pridna ženska roka, in koliko deklic so ročna dela rešila pogubljenja!